

שני את ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבמוסדות "מקור חיים"
 בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א
 בית הכנסת "זכור לאברהם" פיצ'וטו רחוב מפרץ שלמה 100, קרית שרת חולון

גליון מס' 341

ערש"ק פרשת "נוז", ג' זושון תשע"ג

שמירה מעולה!

על הפסוק המופיע בפרשתנו: "ויאמר אלוקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתים את הארץ", דרש רבי יוחנן (סנהדרין קח' א): "בוא וראה כמה גדול כוחה של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל". ובאמת צריך להבין למה באמת גדול כל כך כוחה של חמס מכוחה של עריות, והרי עוון עריות הוא אחד משלושה דברים שפסקו חז"ל את דינם: יהרג ואל יעבור! אלא שביאר בעל ה"תורה תמימה" על פי המבואר במדרש רבה שגדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודה זרה ושלום ביניהם, אומר הקב"ה, כביכול אין אני יכול לשלוט בהם, שנאמר: "חבור עצבים אפרים תחל" (הושע ד') אבל משנחלקו (נתפרדו) מה הוא אומר. חלק ליבם עתה יאשמו. ע"כ. ולפי האמור ניתן לבאר שכל זמן שלא גזלו וחמסו היה שלום ביניהם לכן לא נענשו, אבל כיון שפשטו ידיהם בגזל הגורם למחלוקת ושנאה, אי באה אשמתם עליהם וניתנה רשות למשטינים לקטרג וממילא נענשו על כל העבירות שהיו בידם מקודם. ומספרים על ראש ישיבת פורת יוסף, רבי יהודה צדקה זצ"ל, שפעם אחת הבחינו בבית כנסת אחת שלא היתה בשכונתו, שהרב בכבודו ובעצמו הגיע לבית תפילתם. השמחה גדלה וההתרגשות רבתה, בפרט שלא היו הדעות שבישורו על הגעתו של ראש הישיבה אליהם. תמיהתם אם כן גברה, על מה זכו לביקורו של ראש הישיבה הנכבד, והתמיהה התפוגגה לה כאשר הרב שילשל לקופת בית הכנסת מספר מטבעות וסיפר, שכיון שחור מבית הקברות ונצרך להשתמש במים של אותו בית הכנסת לטיול ידיו כנהוג בזמן שחוזרים מן המת, לכן בא לשלם טבין ותקילין ממה שנהנה מבית הכנסת! המתפללים למדו שיעור מאלף עד היכן עליהם להזהר בכסף וברכוש הוולת שהרי אם ראש הישיבה ראה לנכון לטרוח ולשוב לבית הכנסת בכדי לשלם בכספו וזהביו, אף על פי שבדאי הגבאים מוחלים ומסכימים שהרב ישתמש במים ללא תשלום, מכל מקום לא חס על זמנו, טירחו וממונו ובא לשלם דמי השימוש! אחים יקרים, ניקח את הדברים ונשריש עמוק בליבנו, ונזכה שה' יתברך יסתום כל פיות המקטרגים כנגדנו שלא יוכלו כלל להזיקנו!

מה הציל את נוז ובניו?

מי המבול שטפו את העולם כולו. אירוע כה יחודי היה עד שהבטיח הקב"ה ישתבח שמו לעד שלא יביא עוד מבול כדוגמתו. אף נתן בורא עולם אות וסימן - הקשת, שכל פעם שנראה אותה, נדע שהיה אמור לבוא מבול כדוגמת ימי נח אלולא הבטחתו של השם יתברך שלא יביא עוד מבול לעולם כדוגמתו. אף חייו של נח ובניו לא היו על מי מנוחות. התיבה הטלטה וחייבה להישבר מעוצמת המים, אך רחמי של הקב"ה היו גם בימי דין אלה שכל העולם לוקה, והוא הציל את נח וכל אשר איתו בתיבה כדי שיהיה המשכיות לעולם וליושביו. דו שיח מעניין מצינו בגמרא סנהדרין (קח:): בין אליעזר עבד אברהם לשם בן נח, ששאל אליעזר עבד אברהם איך היו החיים בתיבה? ושם בן נח ענה לו: צער גדול היה לנו בתיבה, בריה שדרכה להאכילה ביום האכלנוה ביום, שדרכה להאכילה בלילה האכלנוה בלילה. ובמדרש תנחומא כתוב שכל יב' חודשים לא טעמו נח ובניו טעם שינה, שהיו זקוקין לזון את הבהמה, החיה והעופות, וישנן שעות שונות בהן החיות אוכלות. ומסופר שפעם שהיה נח ואיחר לזון את הארי והכישו הארי ועשהו צולע. ושואל הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל בסיפרו "לב אליהו": ויש להתבונן שהרי כל ענין כניסת בעלי החיים לתיבה היה בדרך נס ופלא שלא שדך הטבע, ומספר החיות, הבהמות והעופות שהיו בתיבה היה רב כל כך שמוכן לכל בר דעת שהמעט החזיק את המרובה והיה בגדר נס. כמו כן כמות המזון שהיו צריכים להכניס נח ובניו כדי לספק מזון לכל החי אשר בתיבה לשנה תמימה היתה גדולה לאין ערוך, עד שעשר תיבות כדוגמת תיבת נח לא היו מספיקות להכיל. ואם כן נשאלת השאלה למה הצטערו כל כך נח ובניו בתיבה להאכיל את כל החיות והבהמות, העופות והרמש לאין מספר ולא נתנו שינה לעיניהם כל אותם יב' חודשים, למה לא עזבו את החיות לנפשם והיו אוכלות ומתקיימות גם בדרך נס? על מה כל הטירחי הגדולה? ומתרץ אותו גאון וצדיק זיע"א, שמצינו במדרש תשובה על שאלה זאת. המדרש מספר שאברהם אבינו פגש את מלכי צדק שהיה שם בן נח ושאל כיצד זכו לצאת מן התיבה חיים? ענה לו מלכי צדק שבזכות הצדקה שהיו עושים בתיבה ניצולו. שאלו אברהם אבינו בתמימה: "וכי מה צדקה היה לכם לעשות, וכי עניים היו שם והלא לא היו אלה נח ובניו, ועל מי הייתם עושים צדקה?". אמר לו: "על החיה ועל הבהמה ועל העוף, ולא היינו ישנים כל הלילה, אלא היינו נותנים לפני זה ולפני זה. פעם אחת איחרנו את עצמנו ויצא אבי משובר". המדרש מספר שבאותה שעה שמע אברהם אבינו כן, אמר: מה אלו אילולי שעשו צדקה עם בהמה, חיה ועוף, לא היו יוצאים משם, ובשביל שאיחר עצמו נח, כמעט קיבל שכרו ונשבר, אני אם אעשה עם בני אדם שהם בדמות וצלם של המלאכים על אחת כמה וכמה שאנצל מן הפגעים. מיד "ויטע אשל" - אכילה, שתיה, לינה. ונמצאנו למדים דבר נורא, שהקב"ה ישתבח שמו לעד לא עשה נס שהחיות, הבהמות והעופות ל יאכלו את מזונם לבד, אלא שנח ובניו יצטרכו לטרוח כה רבות במשך זמן כה רב, כדי לזכות את נח ובניו במצוות הצדקה והחסד שבכוחם ניצלו חייהם, ובזכותם הקב"ה הגן על התיבה ולא הטביעה במצולות ים. אחים ואחיות יקרים, כמה רבה מעלת הצדקה והחסד. כל אחד שעוור, תומך ומסייע, פותח גמ"ח ומטה שכם, לכמה שכר ושמירה זוכה, מה רבה ונפלאה מעלתו. ועל ידי שנרבה בצדקה וחסד, נזכה לטובה ולברכה ולגאולה במהרה.

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
18:14	17:39	16:41	ת"א
18:18	17:38	16:27	י"ם
18:16	17:38	16:32	חיפה
18:16	17:40	16:44	כ"ש

הפסרת השבוע:
 "רני עקרה"

מטעמים לשבת

והרי אין זה אלא פשיטת רגל, עסקים וכדומה. וזוהי הכוונה שלא היו עומדים בדיבורם. מה שטענו נגד אחרים לא טענו נגד עצמם, כי להם היה מותר הכל...
(תורת הפרשה)

"והנה עלה זית טרף בפיה" (ז,יא)

אמרה יהיו מזונותי מרורין כזית ובידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם (רש"י). קשה להבין, מדוע הודתה היונה לנח בדברים כאלה, לאחר שהחזיק אותה שנה תמימה בתיבה ודאג לכל צרכיה? תירץ ה"משכנות יעקוב": ברם, חוששת היתה היונה, שמא יאמר נח, כי לא מפני שיש עוד מים על הארץ חזרה אל התיבה, אלא מפני שטוב לה כאן אצל נח הדואג למזונותיה ולצרכיה, בעוד שבאמת כבר אין מים על הארץ, לפיכך רמזה לו, כי אילו יכולה היתה להתפרנס בכוחות עצמה ואפילו בדוחק ובמרירות של זית, כי אז לא היתה חוזרת אליו...
(מענה של תורה)

ביאה) גדולה מכל זאת אמרו, יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב זעתו בחוכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החוכמה, עכ"ל"ק. אבל השקוע ראשו ורובו בעסק התורה הרי ליבו פנוי מכל מחשבה והרהור רע, ועל ידי זה זוכה לבחינת צדיק יסוד עולם.
(דבר חיים)

"כי מלאה הארץ זומם מפניהם" (ו,יג)

על החורר מדיבורו אמרו רבותינו בתלמוד (בבא מציעא מד.): "מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה, הוא עתיד להיפרע ממי שאינו עומד בדיבורו". וב"מאורה של תורה" תמה, שהרי התורה מרבה לספר על שחיתותם של אנשי דור המבול, ולא הוזכר אף פעם עוון זה שלא עמדו בדיבורם: אלא - אומר בעל "פנינים יקרים" - כשאנשי דור המבול היו גוזלים זה מזה, הנגזל היה מרים קול צעקה, ואילו כשהוא עצמו הנגזל היה גוזל א אחרים היה טוען, וכי גזל הוא זה?

"אלה תולדות נזו נזו וכו' " (ו,ט)

שלוש פעמים כתבה התורה נח בפסוק זה. מפני שדורו של נח היו בידם שלוש עבירות חמורות: עבודה זרה, גזל ועריות, ואלה רמוזים בפסוק: "ותשחת הארץ - עריות, לפני ה' - עבודה זרה, ותמלא הארץ חמס - גזל, ואילו נח התורה מעידה עליו, כי היה נקי מכל העבירות הללו, על כן כתבה עליו שלוש פעמים נח בפסוק אחד.
(אמרי חן)

"אלה תולדות נזו נזו וכו' " (ו,ט)

בדרך רמז יש לומר, אלה תולדות נח נוטריקון "תנא", ירמוזו על לימוד התורה הקדושה. ועל זה אמר "נח איש צדיק", כלומר שעל ידי לימוד התורה הקדושה נוח וקל להגיע למדרגת צדיק יסוד עולם, כמו שכתוב בזוהר הקדוש (בפרשתינו נ"ט): "נח איש צדיק וכו' ועל דא 'וצדיק יסוד עולם' (משלי י',כה) כתיב". וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל (סוף הלכות איסורי

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

להודיע לנו שיכות חוכמת האמת שהיו עוסקים בה הם אשר היו עומדים למנן וצינה, ובעצם כוחם ואונם היו דוחים את הגזירות!".

"עולם חסד יבנה", אמר הכתוב. אין קיום לעולם ללא חסד, ודור המבול יוכיח. דור הממלא את הארץ חמס, גוזר על עצמו הכחדה. והתנאי להצלתו של נח - עשיית חסד בלא גבול עם כל בעלי החיים שבעולם, הכלואים עימו בתיבה. אומה אחת היא "עם הנצח" - כי מידתם היא "רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים". החסד הוא ערובה לחיים! פעם פרצה בגרבה מגיפה, לא עלינו. הדירו הכל רגליהם והסתגרו בבתיהם, יצאו לגיחות קצרות לקניית מזון, שמחירו האמיר פלאים. היה שם **רבי יהודאי כהן זצ"ל**, שזכה לשני שולחנות, תורה וגדולה גם יחד. חשב: המון העם לעמל לפרנסתו, ודאי חסך לעת אשר כזאת. אבל חכמי העיר, שפרנסתם בצמצום, ובמקום לחסוך מעות מקדישים הם עיתותם לצבור מצוות ולשקוד על תלמודם - מה יעשו עתה, כאשר ננעלו דלתות הפרנסה, ואין להם קרן חסכון? מה עשה, מילא כד חרס בדינרי זהב והלך אל **הגאון רבי מעתוק חזדא זצ"ל**. אמר לו כממתיק סוד: "המגיפה משתוללת, ומי בטוח בחייו. על כן החלטתי להפקיד את כספי במקום נאמן. קח נא את אוצרי - אבל בתנאי אחד, שאם תצטרך ממנו תשתמש בו, אף בכלו. וכשירחיב לך ה' תחזירו לי, ואם לאו הרי זו מחילה גמורה מעכשיר". שמח הרב עד מאוד, וכלכל את ביתו כל תקופת ההסגר, עד שהמגיפה נעצרה. כשיצא מן ההסגר, פגש בחבריו, הגאונים **רבי שאול הכהן זצ"ל**, ועוד. שאלם: "כיצד התפרנסתם בעת ההסגר?", ענו כולם ואמרו: "לאושרנו, בא רבי יהודאי והפקיד בידינו את חסכונותינו"... והוברר, שחילקם בין כל הרבנים והצילים בעת רעה!...

(מעייני השבוע)

בפרשתנו מסופר על המבול שהציף את העולם ומחה את היקום. וחז"ל אמרו, שכל הימים שמתושלח חי, לא בא המבול בגלל צדקתו, ואף בימי אבלו לא בא, רק לאחר מכן באה הרעה. מעשה דומה, אך כי בקנה מידה מקומי, אירע לפני כשמונים שנה, בבגדד שבבבל. בגדד היתה עיר מלאה חכמים וסופרים, בהנהגתו של פאר הדור והדרו, **רבינו ה"בן איש חי" זצ"ל**. אחד מגדולי החכמים היה הגאון הקדוש **רבי שמעון אגסי זצ"ל**, בן למשפחה אמידה שנפשו חשקה בתורה, והוא שם לילות כימים ב"מדרש זילכה" כשהוא הוגה בתורת הנגלה ובתורת הנסתר, וזכה לקירבתו האמיצה של גאון ישראל, רבינו ה"בן איש חי", שכתב עליו: "הרב הכולל, סובר הרזים". בשלהי שנת תרפ"ט התבקש רבינו ה"בן איש חי" בישיבה של מעלה ותלמידו - רעו **רבי שמעון אגסי זצ"ל**, ספד לו מספד תמרורים. רבי שמעון, שזכה להערכה והערצה עקב גדולתו בתורת הנסתר, עמד בראש הקהילה ומאבקה לשמירת חומת הדת מפני התפרצים והפוקרים שביקשו לקרקע יסודות החינוך הטהור והקפדת המצוות. כעבור חמש שנים, בשנת תרע"ד, השיב גם הוא את נשמתו הזכה לבוראה. והגאון הקדוש **רבי יהודה פתייה זצ"ל**, מגדולי מקובלי בבל, כתב בהקדמת סיפרו "בית לחם יהודה": "בעירנו בגדד היו לנו שני כרובי זהב הסוככים על העיר מבית ומחוץ. והמה אשר היו לנו לחומה ולמחסה ביום זעם. הראשון בקודש צדיק יסוד עולם החכם **רבי יוסף חיים בר חכם רבי אליהו זצוק"ל** (ה"בן איש חי"), ושני בקודש הרב **הגאון רבי שמעון אגסי זצוק"ל**, מחבר ספר "בני אהרון" על שער הגלגולים... ומפטירתם והלאה מצאנו רבות רעות וצרות, והיו הצרות דוחקות זו את זו... גם הם השמים נלחמו, כי לבלי י"ג כסלו שנת תרע"ה הציפו מי החידקל מרוב גשמים ופרצו גדרי הנהר... ותהי צעקה גדולה בכל העיר... וגאו המים והציפו גליהם שליש העיר, וכמה בני אדם היו בתיהם - קבריהם... למה מצאתנו כל זאת תיכף ומיד בזמן סילוקם של הצדיקים הנוכרים, אם לא

זיירת השבוע

מעלת הענווה - ב' מקומות.

את התשובות יש לשלוח לפקס: 03-558-4485
בין הפותרים נכונה יוגרל (אחת לחודש) בלי נדר
אוגדן של עלוני ישא ברכה

פתרון החידה מפרשת "בראשית": רש"י ב,ה.

והייתם לי סגולה

סגולה לאריכות ימים שלא לדבר בבית המרחץ ובבית הכסא
אפילו דברים של חול.

סגולה לאריכות ימים לקיים מה שכתוב בתורה: "לא תלין פעולת שכיר", ומצות: "ביומו תיתן שכרו ולא תבוא עליו השמש".

(סגולות ישראל ישועה והצלחה)

מדברי ראש הישיבה הרב"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

היציאה הבנים

על הרגל ומשמעות

ההרגל משפיע הרבה מאוד על אדם בוגר, וקל וחומר על ילד, וברבות הימים נהפך ההרגל לטבע. הרגל פועל הן על אברי הגוף והן על כוחות הנפש. יש הרגל טוב ויש הרגל רע, ולכן יש לחנך את הילד ולהרגילו להתנהגות הולמת ולמידות טובות. אם חלילה התרגל הילד בקטנותו למידות רעות, קל יותר לשנות לו ההרגל מאשר בגיל הבגרות. כמו כן ירגיל את ילדיו ללמוד בספרי מוסר. כתב ה"מאירי": "צריך להרגיל את הקטן מעט מעט, ויחנכוהו וידריכוהו במעלות, וירחיקוהו מן הפחיתות, קצת הרחקות, עד אשר ישובו (ישתמשו) המידות הטובות אצלו "קניין" ושאר המידות "מתכנת". ומילת "מתכנת" ו"קניין" רוצה לומר: שמילת קניין תונח על התכונות אשר ישתמשו באדם לא יתקו בכבודות וגם לא יתנועעו כי אם בקושי, והמתכונת יאמר על התכונות הבלתי מושרשות - ובין לילה יאבדו". (כמו אותו מתכונת שלמעשה מידותיו הטובות גם אם מתנהג יפה הם לא מושרשות ובין לילה יאבדו).

על ידי המשמעת שרוכשים הילדים, מקבלים הם גם הכנעה מהוריהם ורואים בהם סמכותיים. ההורים ממלאים תפקיד של מורים ומחנכים. ולכן, ללא כבוד מצד ילדיהם לא יוכלו להחיל את הסמכות הראויה על ילדיהם. הילד חייב ללמוד להתנהג בכבוד להוריו, ובאיזה סגנון אינו יכול לדבר איתם, איך לא לסתור את דבריהם, איך להימנע מלהתווכח עם ההורים, לא לשבת במקומם וכו'. חשוב לדעת שגידול ילד ללא רסן ומשמעת הוא מתכון בדוק להתגברות האלימות שבו, ניבול פה רחמנא ליצלן, מחלות נפש והפרעות חברתיות אחרות, היות ויש קשר גדול מאוד בין העדר משמעת לתופעות שליליות אלו. בטבע שנותיו הראשונות של הילד, נבנה הילד מבחינת המשמעת לכל חייו, ולכן חשוב בשנים אלו דוקא להזינו במנות משמעת המתאימות לו שנה בשנה. במונחים מעשיים, משמעת נכונה היא המסגרת שנותנת לילד את הביטחון של החופש לבחור בתוך גבולותיו המוגדרים, שאותם הוא מבין. משמעת אמיתית מאפשרת לילד לחיות בשמחה עם אחרים. כאשר, ילד גדל עם הרגלים טובים והסדרי משמעת בריאים (לא כפויים או מפחידים), הרי שזהו המתכון לגדילה בריאה וטובה וגם כי יזקין לא תסור ממנו. אומנם, אותנו ההורים זה מגביל, אך התוצאות משתלמות, אפשר לנסות...

שלום בית

העצלות והזריזות

בספר "חוקי הנשים" כתב תוכחה נפלאה וזו לשונה: שמענה הנשים, ישמרכם הרחמן. אמת שהזריזות טובה ומשובחת, המהירות מגונה. ואומרים החכמים: פרי המהירות חרטה. וכל אדם פזיז, יתחרט בסופו. וההולך בריצה, לא יצא בשלום מהמכשולים. לכן צריכה להיות כל אישה זריזה במלאכתה, אבל בלא מהירות. ותתבונן בדעתה, על כל דבר בתחילתה, ואם כל מלאכותיה, סדורות ועשויות. תהא יקרה וחשובה, ומאוד טוב שמה, ותמצא חן בעיני בעלה, ותמיד חוט של חסד משוך עליה. העצלות והפזיזות אחיות הן, וצריכה האישה להשגיח משניהם. היות ופעמים האישה עוסקת במלאכות הבית בזריזות ובכל כוחה, ומי שיראנה יהלל את עבודתה. אבל הוא טועה בה, כי צריך לגנותה. היות והיא הוכרחה ביגיעה ובזריזות, אשר היא עושה, מכוח העצלות שיש לה במלאכה. כי לפני שעתיים היתה צריכה להתחיל בעבודתה, והיתה העבודה נעשית במנוחה, ולא היתה מייגעת עצמה, ולא נהרסת במלאכתה.

שתי נשים היו גרות בשכינות, וכל אחת מהם היתה מבשלת התבשילים בידיה, לצורך מאכל בעלה ובניה. והאישה האחת מאוד קלה וזריזה, ארוחת הערב קודם ארבע שעות תסיים להכינה, והתבשיל היה יוצא רך וטעים, כי היתה מבשלת במתינות ולא מעייפת את ידיה. והאישה השניה עצילה, לא תזוז ממקומה, למלאכת התבשילים, אלא לפני זמן הארוחה בשעה אחת. ומוכרחת לעשות מלאכתה בחיפזון, ועובדת בידיה וברגליה. והתבשיל היה יוצא באופן גרוע ביותר, ואולי הבהמה גם לא תסכים לאוכלו. אחד, בימי החורף ביום השישי, התפלל בבית הכנסת תפילת ערבית של שבת מבעוד יום. יצא ובא לבית חבירו לשאלו באיזה ענין, ומצא את בעלת הבית בבגדים מלוכלכים, עוסקת במלאכת המאכלים והתבשילים. אמר לה: זוגתי לפני שעתיים סיימה כל מלאכת ידיה, ורחצה והחליפה בגדיה, וישבה להישען על הכרים. ואת עד עתה עומדת ליד הכיריים, מלאכתך זו מלאכת השוטים. מתי תסיימי ומתי תרחצי ותחליפי ומתי תדליקי הנרות. וכשיבוא "יום השישי הקצר" כיצד עתידה את לסיים מלאכתך, ואולי גם בליל שבת תמשיכי מלאכתך. השיבו בעלה: אישה זו לא הזמן הוא הדוחק בה, אלא זו מעיקרא עצילה, מאבדת הזמן בידיה. יום קצר ויום ארוך שווים בעיניה, וזה דרכה ומנהגה, ומזמן רב זו מלאכתה והרגלה. לכן הנשים, ישמרכם הרחום. צריכה האישה להשגיח, בעבודות יום השישי, להיות זריזה במלאכתה. ותעשה עבודותיה מוקדם ותשלימם, וקודם זמן הדלקת הנרות בשעה אחת יסתיימו מכלול עבודותיה, ותקבל את השבת כשהיא רגועה. ותיקח לעצמה מנוחה, ותהיה מליאה ששון ושמחה.

אברי שפר

- * הרה"ק רבי אברהם מסוכצ'וב אומר: קליפת התורה היא הגאווה.
- * הרה"ק רבי אהרון מקלין אומר: כל אדם יכול להשיג מה שהשיגו תנאים ואמוראים - אלא שהגאווה מעכבת.
- * הרה"ק רבי חיים יוסף דוד אזולאי אומר: הגאווה וההקפדה - עוון פלילי ככופר בעיקר, ועובד עבודה זרה, ואין עפרו ננער.
- * תלמידי הבעל שם טוב הקדוש אומרים: מה שאמרו: "תלמיד חכם שנמצא רכב על בגדו" - היינו גאות.

(פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

רעיון: לאחד העשירים היה בן מופלג בתורה ויראת שמים, ואילו לשני הייתה בת כלילת המידות - ישתדכו נא ביניהם והשלום ישכון בטח. כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא זצ"ל - באדם יש שני כוחות מנוגדים זה לזה, מצד אחד הנפש היא חלק אלוה-ה ממעל וכל חפצה בקיום התורה והמצוות, ואילו מצד שני הגוף המחפש כל העת הנאות ועינוגים גשמיים. על כן - סיים המגיד - נתן הקדוש ברוך הוא לאדם מצוות ומעשים טובים המרצים את שני הצדדים גוף ונפש כאחד.

נהה כאשר אדם אחד נוסע בעגלתו הישנה והמיטלטלת, הרתומה לסוס זקן אשר סוחב אך בקושי את אופני העגלה - אף אם יטעה בדרך, אין בכך כל נזק לאחריים, אלא רק לו בלבד, על כן כאשר יבין שטעה - ישוב אל דרך המלך. לא כן הדבר אם הנוסע הוא סוחר עשיר, המוביל עמו עשרים עגלות צב כבדות הטעונות סחורה למכביר, והיה אם יטעה בדרך - יש בכך נזק לרבים הבאים אחריו, כי כאשר ייסעו בדרך בה עבר - יראו דרך כבושה ויטעו לחשוב כי זו הדרך האמיתית, ולא כן הוא. כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא זצ"ל - כאשר אדם פשוט חוטא, עליו לתקן את דרכו ולשוב אל דרך הישר. לא כן הדבר כאשר החוטא הוא אדם גדול ומורה דרך לרבים, או אז הנזק הוא גדול, כי התועים אחריו סבורים שמעשה זה נכון וישר ומכשיל בעטיו את הרבים.

(משל למה הדבר דומה)

טבעו של נהר - אמר המגיד מדובנא זצ"ל - שהוא זורם בשצף קצף כשהוא סוחף עמו את כל הנקרה בדרך: אבנים גדולות, פסולת, גרוטאות וכהנה רבות. פעמים רבות נגרם נזק עקב הסחף, כגון כאשר פולט הנהר אבנים וגרוטאות במקום של טיול על שפת הנהר, אלא שהנהר עצמו מתקן את הנזק, וכעבור זמן לא רב שוטף את כל הפסולת שהשליך וסוחף אותה הרחק... כן הוא טבע הנהר תדיר. אמנם - המשיך המגיד - אם אירע ושונה תוואי הנהר אזי הנזק הוא תמידי, כי אמנם הזיק הנהר אולם לא ישוב לקחת את אשר השליך. כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא זצ"ל - הכסף הוא אבן חן בעיני בעליו, אלא שרדיפת הממון ותאוותו עלולה למשוך את בעליו למידות רעות, ואף לבטלו מלימוד התורה וקיום המצוות. אלא - המשיך המגיד - שכשם שכוח הממון גדול להרע - כך כוחו גדול להטיב, שהרי יכול אדם לקיים בממונו מצוות לרוב: צדקה וגמילות חסדים, החזקת תורה ובניית בתי כנסיות. אמנם כן הוא במי שעושרו מתקיים בידו לעולם, אזי כשם שהתקלקל בהשגת הממון כן יתקן לאחר זמן בקיום מצוות על ידי הממון, אלא שלא פעם מפסיד האדם את כל אשר לו לפני שהספיק לתקן...

בעיר אחת דרו שני עשירים, ובין שניהם נפלה מריבה. סחו כל בני העיר במריבה ובהתפתחותה, זה מצדד עם זה וזה מצדד בחברו עד שהעיר כולה נחלקה לשתי מחנות. כך המשיך הדבר למגנת לב עד שקם חכם אחד והציע כי כדי להשכין שלום בין הנצים עלה בדעתו

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ מצות עשה מן התורה לקדש את השבת בדברים, שנאמר: זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרוהו זכירת שבת וקידוש. וצריך לזכרו בכניסתו וביציאתו. בכניסתו - בקידוש היום, וביציאתו - בהבדלה. ויש חולקים וסוברים שהבדלה היא מדרבנן, ואם הבדיל בתפילה, לדעת כולם הבדלה על הכוס היא מדרבנן.
- ✓ אסור לטעום שום מאכל או שלשות שום משקה לפני ההבדלה, אבל מים מותר מצד הדין לשתות, ועל פי האר"י ז"ל אין לשתות אפילו מים לפני הבדלה ובפרט בבין השמשות. והאיסור לאכול ולשתות לפני ההבדלה הוא גם לנשים ואם הבדיל על הכוס, מותר לאכול ולשתות, אך על פי שעדיין לא הבדיל בתפילה.
- ✓ אסור לעשות שום מלאכה לפני הבדלה. ואם הבדיל בתפילה - מותר לעשות מלאכה, אף על פי שעדיין לא הבדיל על הכוס. ואם צריך לעשות מלאכה לפני שהבדיל בתפילה, אומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" בלי שם ומלכות ועושה מלאכה. וכן נשים שאינן מבדילות בתפילה (שרוב הנשים לא נהגו להתפלל במוצאי שבת, משנ"ב), יש ללמדן שיאמרו "ברוך המבדיל בין קודש לחול" לפני שיעשו מלאכה. ומכל מקום מחוייבות הן אחר כך לשמוע הבדלה מהאנשים כתקנת חכמינו ז"ל.
- ✓ סדר ההבדלה: יין, בשמים, נר, הבדלה, וסימנים יבנ"ה, וצריך לזהר שלא יהא הכוס פגום, דהיינו שאם שתה אחד מן היין מתחילה - נפגם להבדלה, אבל יכול לתקן כוס פגום על ידי שיוסיף מעט יין או מים, ובשעת הדחק שאין לו יין אחר, יכול להבדיל על כוס פגום.
- ✓ צריך לזהר בכוס הבדלה בכל הדברים שצריך לזהר בכוס של קידוש, וטוב שלא להטיל מים בכוס של הבדלה. ואם יש לו פחות מרביעית יין וצריך להטיל בו מים להשלימו לרביעית - מותר להוסיף מים, ולא יבטל את ההבדלה עבור זה.
- ✓ אין מבדילין על הפת, אבל על השכר מבדילין אם הוא חמר מדינה (רוצה לומר שכל העיר רגילים בשתייתו) והוא הדין לשאר משקים חוץ מן המים.
- ✓ מי שלא יכול לשתות יין או שאין יין ולא שכר, אינו רשאי להבדיל על חלב או תה או קפה, או מיץ הדרים או טמפו וכיוצא בזה, שכל אלו אינם נחשבים כחמר מדינה, אלא יסמוך על ההבדלה שמבדיל בתפילה, או שישמע הבדלה משליח ציבור או מאיש אחר, והמבדיל על תה או קפה וכיוצא בהם, הרי הוא מכניס עצמו בחשש איסור ברכה לבטלה, ואסור לענות אחריו אמין.
- ✓ מי שלא יכול לשתות יין, או שאין לו יין ולא שכר, רשאי להבדיל על בירה לבנה כיון שהיא מרווה ומשכרת, ובלבד שישתה המבדיל או אחד השומעים רביעית, שאם ישתה רק מלא לוגמיו, נכנס בספק אם יברך ברכה אחרונה (כמבואר בשולחן ערוך סימן ק"צ סעיף ג'), וכל זה דוקא בבירה לבנה שהיא מרווה ומשכרת וכנ"ל, אבל אין להבדיל על בירה שחורה לא לאשכנזים ולא לספרדים.
- ✓ צריך לשבת בשעת ההבדלה במוצאי שבת ובמוצאי יום טוב, בין המבדיל ובין השומעים.
- ✓ השומעים הבדלה מהשליח ציבור ורוצים לצאת ידי חובה, יתנו עיניהם בכוס בשעת הברכה, ולא יזווו ממקומם עד שיגמור את כל ברכת ההבדלה, ולא כאותם נשים אשר דרכם להשמט אנה ואנה שפונים ללכת ולצאת, או פונים לחפש את בניהם או חבריהם ללכת עימם, ונמצא שמסירים דעתם מעיקר ברכת ההבדלה שאין שומעים את כולה.

(השבת והלכותיה)